

**Індивідуальні завдання для здобувачів
денної форми здобуття освіти**

із навчальної дисципліни «Право соціального забезпечення»

Індивідуальні завдання розраховані для студентів, які бажують підвищити свій рейтинг. Так, аргументований розв'язок однієї задачі оцінюється максимально у 5 балів. Розв'язується обрана студентом задача самостійно, письмово і подається викладачу на семінарське заняття з якого обрана. Можливий варіант обговорення розв'язку задачі на засіданні гуртка, або на індивідуальному занятті з викладачем.

Тема 1 Поняття, предмет, метод і система права соціального забезпечення

1. В лютому 4-річний син М. отримав важку травму, а через два роки він був визнаний дитиною-інвалідом. М. звільнилася з роботи для догляду за сином, який згідно медичного висновку потребував постійного стороннього догляду. Громадянка М. звернулася в органи праці та соціального захисту із заявою про призначення їй відповідних допомог, а також в районне відділення Пенсійного фонду для призначення пенсії.

Чи є син М. суб'єктом соціально-забезпечувальних правовідносин? Які правовідносини і між ким виникли у даному випадку? Що є об'єктом вказаних відносин? Назвіть компетенцію органу праці та соціального захисту у сфері соціального забезпечення.

2. У громадянки Л. в 2009 році помер чоловік, який працював токарем на заводі. В неї залишилося двоє дітей : дочка 14 років і син-студент очної форми навчання – 20 років. Після похорону Л. звернулася до районного органу праці та соціального захисту із заявою про виплату допомоги на поховання, а також про призначення їй пенсії в разі втрати годувальника.

Хто у даному випадку виступає суб'єктом права на допомогу і на пенсію? Які органи призначають допомогу на поховання і пенсію в разі втрати годувальника? Назвіть джерела фінансування виплати допомоги на поховання та пенсії за даною фабулою задачі.

3. К. працював на заводі 26 років. В 2009 році йому виповнилося 59 років. У зв'язку з скороченням чисельності працівників він був звільнений з роботи. К. звернувся до відділення Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття із заявою про реєстрацію його безробітним і виплату допомоги в разі безробіття. У Фонді відмовили, з поясненням, що К. є передпенсійного віку і має право на пенсію.

Які завдання Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття? Чи правомірною є відмова Фонду? Куди можна оскаржити відмову Фонду?

4. М. (вік 42 роки) була встановлена III група інвалідності внаслідок загального захворювання. Він звернувся до районного відділення Пенсійного фонду із заявою про призначення пенсії в разі інвалідності. У Пенсійному фонді заявнику відмовили, мотивуючи тим, що для призначення пенсії в разі інвалідності у нього недостатньо трудового стажу (лише 8 років) та порадили звернутися до районного органу праці та соціального захисту для призначення йому допомоги як малозабезпеченому, оскільки той проживає сам.

Які завдання Пенсійного фонду? На які види соціального забезпечення має право М.?

5. Гр. Ф. надавав медичну допомогу у Поліському районі Київської області особам, які постраждали внаслідок аварії на ЧАЕС з 10 по 16 травня 1986 р. В 1996 р. стан його здоров'я значно погіршився і за висновком МСЕК йому була встановлена II група інвалідності внаслідок виконання робіт пов'язаних з аварією на ЧАЕС. Ф. звернувся в обласне управління праці та соціального захисту про визначення йому статусу учасника ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС. В управлінні Ф. відмовили у видачі такого посвідчення, оскільки вважали, що Ф. не працював у зоні відчуження, адже як випливало з архівної довідки евакуація населення з тих населених пунктів, де працював Ф. проводилася лише з 10 травня, а не з 26 квітня 1986 р. Ф. оскаржив відмову у суді, але суд не задовольнив його позовних вимог.

Хто є учасником ліквідації аварії на ЧАЕС? Яка територія є зоною відчуження? Чи правомірне рішення суду?

Тема 2 Державні соціальні стандарти та соціальні гарантії в системі соціального забезпечення

1. Державна податкова інспекція наклала адміністративний штраф на громадянина Ш. за несплату земельного податку за земельну ділянку, яка належала йому на праві власності. Ш. оскаржив дії податкової інспекції у суді, оскільки вважав, що звільнений від сплати земельного податку як ветеран праці. Він все життя пропрацював трактористом в місцевому колективному сільськогосподарському підприємстві. Представник відповідача заперечив, вказуючи на те, що Ш. не відноситься до ветеранів праці, оскільки має лише 36 років трудового стажу.

Які категорії осіб є ветеранами праці? Чи правильно відмовили Ш. у наданні пільги щодо звільнення від сплати земельного податку? Яке рішення повинен винести суд?

2. В. з 01.09.1975 р. по 30.06.1978 р. навчався в професійному училищі, яке готує робітників для підземних робіт. В 1977 і 1978 рр. по два місяці (протягом липня і серпня) він проходив виробничу практику на підземних роботах. З 01.02.1979 по 31.01.1989 р. він працював на шахті кріпильником. З того часу до грудня 1990 р. він не працював. З 01.01.1991 до 31.12.1998 р. В. займався підприємницькою діяльністю та сплачував страхові внески у Пенсійний фонд України. Обчисліть загальний і спеціальний трудовий стаж В.

3. З 31.03.1963 р. по 31.12.1969 р. К. знаходилась разом зі сім'єю в Угорщині, куди був відраджений її чоловік. У жовтні 1964 р. в неї народився син, в зв'язку з чим вона не могла працевлаштуватись. З 01.01.1963 до 31.12.1964 рр. вона працювала вчителькою в школі м. Будапешта. При призначенні пенсії за віком в Україні їй не зарахували до загального трудового стажу вказані 6 років проживання в Угорщині. Проаналізуйте ситуацію та вкажіть, чи правильні дії органів праці та соціального захисту?

4. Ірина з 01.09.1982 р. до 30.08.1986 р. рік навчалась у Вищій партійній школі. З 01.09.1986 р. до 30.08.1987 р. перебувала у відпустці для догляду за дитиною. З 25.09.1987 р. до 25.05.1991 р. працювала інструктором райкому партії. Після цього працювала бібліотекарем, та одночасно була депутатом районної ради до 30.03.1996 р. З січня 1997 р. перейшла на роботу інспектора районного відділу освіти. В січні 1999 р. Ірина звернулася за призначенням пенсії. Обчисліть тривалість стажу державної служби Ірини.

5. Капітан судна Чорноморського пароплавства Картанов 31 грудня 1998 р. звернувся до відділу пенсійного фонду йому пенсії за вислугу років. Картанов народився в січні 1943 р.; 30 червня 1966 р. закінчив вище мореплавне училище. Після закінчення училища працював 4 роки на суднах річкового флоту (з 01.08.1966 р. до 01.08.1970 р.), потім 5 років старшим помічником капітана на риболовецькому судні (з 02.08.1970 р. до 02.08.1975 р.); капітаном теплоходу (до 5 січня 1978 р.), а решту часу – диспетчером порту. Обчисліть загальний стаж і вислугу років капітана Картанова.

6. Ольга була звільнена за скороченням штатів і 18 місяців була безробітною, з них 2 місяці за нею зберігався середній заробіток на підприємстві, 9 місяців вона отримувала допомогу в разі безробіття і 4 місяці – стипендію, в зв'язку з навчанням за скеруванням служби зайнятості. Які з вказаних періодів зараховуються до загального трудового стажу, що дає право на пенсію за віком?

Тема 3 Правовідносини за правом соціального забезпечення

1. Гр. Ч. працював з 1943 р. на окупованій території. Чи зараховується стаж роботи на окупованій території? Як оформляються документи для зарахування такого стажу? Хто видає такі документи? Чи можна підтвердити стаж роботи за допомогою свідків? Дайте роз'яснення.

2. Гр. Л., 57 років, має 31 рік 10 днів загального стажу роботи, із них 7 років 11 місяців працює машиністом автогудронатора в шляховому експлуатаційному управлінні. Ця робота передбачена Списком № 2. Адміністрація атестації робочого місця не проводила. Крім того, заявник з 1963 р. до 1969 р. перебував у місцях позбавлення волі (працював електрозварником) і просить зарахувати цей період в стаж для призначення пенсії. Протягом періоду з 1963 р. він не підлягав державному соціальному страхуванню. Вирахуйте тривалість загального та спеціального стажу гр. Л. (для призначення пенсії). Чи передбачені у законодавстві випадки зарахування до трудового стажу особи роботи під час відбування покарання у вигляді позбавлення волі?

3. Гр. К. з 1978 р., будучи співробітником органів внутрішніх справ, працював в одній з установ МВС майстром, старшим майстром, начальником цеху. У березні 1994 р. був обраний сільським головою, де працює і до цього часу. Громадянин К. звернувся за консультацією з питання, чи зараховуються роки служби в органах внутрішніх справ до стажу державної служби? Яким законодавством передбачено, що посада сільського голови відноситься до державної служби? Дайте юридичну консультацію.

4. Дружина військовослужбовця проживала з чоловіком 25 років у різних військових частинах, де вона не могла працевлаштуватись за спеціальністю. За цей період вона народила і виховала трьох дітей. Визначте тривалість трудового стажу жінки військовослужбовця.

5. Гр. Н. отримав трудове каліцтво та був визнаний інвалідом I групи. Протягом 6 років, він не міг працювати за станом здоров'я. Потім йому була встановлена III група інвалідності. Коли гр. Н. досяг пенсійного віку, він звернувся за призначенням пенсії за віком. Чи зарахують період інвалідності до трудового стажу, що дає право на пенсію за віком.

6. Гр. З. з січня 1942 р. до березня 1945 р. працював в індивідуальному сільському господарстві в тилу. В 2001 р. він звернувся в районну комісію для розгляду питань, пов'язаних із установленням статусу учасника війни відповідно до Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту" при районному органі праці та соціального захисту населення для встановлення статусу учасника війни. У комісії йому відмовили, оскільки у З. відсутні необхідні документи. Які документи необхідні для підтвердження факту роботи в роки війни? В якому порядку громадянин З. може підтвердити свою роботу для набуття статусу учасника війни?

Тема 4 Соціальні ризики

1. Працівник підприємства Л. отримав травму на виробництві, про що було складено акт про нещасний випадок на виробництві. Після двомісячного лікування у лікарні він знову приступив до роботи, однак через поганий стан здоров'я попросив про переведення на легшу роботу, у чому йому було відмовлено через те, що підприємство терпить фінансові труднощі і частина працівників працює на умовах неповного робочого тижня, а медичний висновок, згідно якого необхідно Л. перевести на легшу роботу у нього відсутній. Л. звернувся до адвоката, який пояснив, що після лікування Л. повинен був звернутися до МСЕК для встановлення ступеня втрати працездатності, яка і дасть рекомендації щодо можливого його переведення на легшу роботу.

Який соціальний ризик має місце у даному випадку? Який порядок його встановлення? Чи може працівник самостійно звернутися до МСЕК для огляду?

2. З Б. на заводі стався нещасний випадок. В березні 2000 р. він звернувся у МСЕК для встановлення групи інвалідності. Така інвалідність йому була встановлена. Наступний термін переосвідчення був визначений березень 2002 р. Б. у березні 2002 р. на переосвідчування не з'явився, оскільки в грудні 2001 р. йому виповнилося 60 років, і він вважав, що інвалідність його стала безстроковою.

На який термін встановлюється інвалідність? Які наслідки нез'явлення громадянина на переосвідчування МСЕК у встановлений термін? В яких випадках інвалідність встановлюється безстроково?

3. У березні поточного року на підприємстві проводилися зміни в організації виробництва і праці, внаслідок чого у частини працівників змінилися істотні умови трудового договору. Ц. відмовився працювати у зв'язку з новими умовами праці, через що

трудоий договір з ним було припинено. Він звернувся до центру зайнятості із заявою про реєстрацію його як безробітного на пільгових умовах передбачених для осіб, які втратили роботу з незалежних від них обставин. Однак йому відмовили в такій реєстрації, пояснивши, що Ц. пропустив встановлений термін для реєстрації в центрі зайнятості. Ц. пояснив, що після звільнення на другий день захворіла 7-річна донька, яку він змушений був доглядати, оскільки виховує її без матері.

Які обставини визнаються втратою роботи з незалежних від працівника причин? Який порядок реєстрації громадян як безробітних? Чи правомірні дії центру зайнятості?

4. В результаті нещасного випадку працівник сталеварного цеху М. отримав травму лівого ока. Відповідно до заключення МСЕК він втратив 35 % професійної працездатності терміном на два роки. В наступні роки стан здоров'я М. погіршився. МСЕК встановила йому II групу інвалідності внаслідок загального захворювання, пояснивши, що втрата зору в М. пов'язана з віковими змінами в організмі.

Які критерії встановлення II групи інвалідності? В яких випадках інвалідність вважається такою, що наступила внаслідок нещасного випадку? Куди можна оскаржити рішення МСЕК?

5. При наданні допомоги підшефній школі С. отримав травму, внаслідок якої пролікувався в місцевій лікарні 1,5 місяця. При розслідуванні було виявлено, що С. отримав травму не зі своєї вини. Потерпілий після закінчення лікування звернувся на підприємстві за виплатою йому допомоги в разі тимчасової непрацездатності. Страховий стаж С. – 2 роки. Йому була призначена така допомога у розмірі 60 %. С. оскаржив таке рішення оскільки вважав, що має право на призначення допомоги в разі тимчасової непрацездатності внаслідок нещасного випадку, а не внаслідок загального захворювання.

Які обставини вважаються нещасним випадком на виробництві? Відповідно до якого законодавства повинна призначатися допомога в разі тимчасової непрацездатності М.?

6. З., рятуючи від пожежі майно підприємства на якому працював, загинув. Його сім'я звернулася за призначенням пенсії в разі втрати годувальника. Неповнолітньому братові З. було відмовлено у призначенні такої пенсії.

Які особи вважаються утриманцями? Чи правомірно відмовили братові З. у призначенні даної пенсії?

7. Сім'я Г. складається із 4-ох осіб: чоловік – працює бухгалтером у ТзОВ "Бригада" і отримує заробітну плату 300 грн; дружина – перебуває у відпустці для догляду за дитиною до 3-ох років; два сини – віком 2 і 4 роки. Сім'я має земельні ділянки для ведення особистого підсобного господарства площею 0,25 га та 0,85 га. Проаналізуйте ситуацію і дайте відповідь на питання: чи має право сім'я Г. на визнання її малозабезпеченою? Який порядок визнання осіб (сімей) малозабезпеченими?

8. Громадянин Р., звернувся до районного органу праці та соціального захисту із запитанням: чи має він право на допомогу як малозабезпечений громадянин, якщо він живе окремо від батьків в іншому місці, в гуртожитку; його сукупний дохід за розрахунковий період є меншим від законодавчо-встановленого (стипендія), однак він навчається на юридичному факультеті ЛНУ імені І.Франка на платній формі навчання.

9. Громадянка П., звернулась за роз'ясненням до виконавчої дирекції Фонду соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання: Моєму чоловікові через професійне захворювання було встановлено втрату професійної працездатності 50 %. З травня 2002 р. він помер. Судово-медичною експертизою було встановлено причинний зв'язок його смерті з професійним захворюванням. На день смерті чоловіка, хоч мені не виповнилось 55 р., я була вже на пенсії за віком, призначеній за 1,5 року до пенсійного віку через скорочення штатів, тобто фактично була на утриманні чоловіка. Чи матиму я право на відшкодування шкоди у зв'язку зі смертю годувальника після досягнення 55-річного віку?

10. Гр-ка Л. Працює продавцем у ТзОВ "Карамель". З 01.04.2003 р. до 10.04.2003 р. вона була відсутня на роботі у зв'язку з хворобою, про що принесла довідку від лікаря приватної поліклініки "Медик". Розглянувши цю довідку, комісія із соціального страхування товариства відмовила їй у призначенні допомоги в разі тимчасової непрацездатності.

Чи правомірною є відмова? Який порядок підтвердження тимчасової непрацездатності особи?

ТЕМА 5 ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ФОРМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ

1. Громадянка Т. працювала у хлібопекарні контролером якості готової продукції. 10 березня 2001 р. директор попередив її письмово про наступне звільнення з 10 квітня 2001 р. у зв'язку із скороченням чисельності працівників, оскільки на підприємстві ліквідується відділ, в якому Т. працює. 1 квітня 2001 р. Т. звернулась до директора із заявою про надання їй відпустки по вагітності і пологах з 2 квітня 2001 р. і про виплату відповідної допомоги. Директор хлібопекарні роз'яснив працівниці, що відпустка їй буде надана, а допомога по вагітності і пологах виплачуватись буде органом соціального захисту за місцем проживання, оскільки вона попереджена про майбутнє вивільнення, а отже внески на соціальне страхування на неї вже не сплачуються.

Хто підлягає загальнообов'язковому соціальному страхуванню у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності? Який порядок сплати внесків на цей вид страхування? З яких коштів буде виплачуватись допомога по вагітності і пологах? Чи правильно відповів директор?

2. Директор ТзОВ "Орланд" , яке зареєстроване 10 червня, станом на 1 липня не зареєстрував його в районному відділенні Пенсійного фонду. Районне відділення Пенсійного фонду звернулося в банк, який обслуговував вказане ТзОВ з вимогою стягнення з його рахунку 340 грн., як відповідальність за несвоєчасну реєстрацію у районному відділенні Пенсійного фонду. Банк відмовився стягувати вказану суму з рахунку ТзОВ. Несвоєчасну реєстрацію директор пояснив тим, що ТзОВ ще не почав своєї діяльності.

Проаналізуйте дії районного відділення Пенсійного фонду. Яка відповідальність передбачена за несвоєчасну реєстрацію суб'єкта підприємницької діяльності?

3. Гр. К., віком 63 роки був прийнятий на роботу вахтером. Пропрацювавши півроку, він був звільнений у зв'язку з відмовою продовжувати працювати через зміну істотних умов праці. К. звернувся у центр зайнятості із заявою про реєстрацію його як безробітного і виплату допомоги по безробіттю. У центрі зайнятості йому пояснили, що не зможуть зареєструвати як безробітного і виплачувати допомогу по безробіттю оскільки він не підлягає загальнообов'язковому соціальному страхуванню на випадок безробіття. К. вважав, що оскільки він звільнений з незалежних від нього обставин, то повинен отримувати допомогу по безробіттю.

Визначте коло осіб, які підлягають загальнообов'язковому соціальному страхуванню на випадок безробіття. Що таке втрата роботи з незалежних від застрахованих осіб обставин? Вирішіть спір.

4. М. працював обліковцем у колективному сільськогосподарському підприємстві за трудовим договором. За сумісництвом він також працював завгоспом у місцевій школі. У зв'язку з реорганізацією КСП М. був звільнений за скороченням штатів. Через два місяці він був звільнений і з посади завгоспа школи у зв'язку з ліквідацією його посади. М. звернувся до служби зайнятості із заявою про реєстрацію його як безробітного і виплату допомоги по безробіттю. У центрі зайнятості йому відмовили мотивуючи це тим, що К. працював по сумісництву і на нього не сплачувались внески на страхування на випадок безробіття. К. звернувся до адвоката за роз'ясненням.

Виступіть у ролі адвоката.

5. Гр. К. із Полтави звернувся до Полтавського обласного управління Пенсійного фонду України за роз'ясненням: "Працюю на заводі, а у вільний від роботи час займаюсь підприємницькою діяльністю. Окрім того, я пенсіонер. Отримав два листи від Пенсійного фонду, який вимагає, щоб я сплачував внески від підприємницького доходу. На мою думку, я не повинен сплачувати внески, оскільки я пенсіонер, крім того завод за мене сплачує 32 % до фонду, а також із мого заробітку вираховують 1 % до фонду. Чи законна вимога працівників Пенсійного фонду?"

Складіть роз'яснення, посилаючись на діюче законодавство.

6. Товариство з обмеженою відповідальністю "Сільтехсервіс" створено у червні 2000 р. 1.07.2002 р. засновники товариства вийшли з його складу і з ними було проведено розрахунки. У зв'язку з цим виникло запитання: чи нараховуються страхові внески на суму майнової частки внаслідок розподілу, отриманої засновниками. Чи утримується сума страхових внесків із суми майнової частки? Підготуйте юридичну консультацію.

7. В юридичний відділ управління праці та соціального захисту надійшло ряд запитань з приводу нарахування внесків на соціальне страхування:

- 1) чи нараховуються страхові внески до Пенсійного фонду на благодійні виплати?
- 2) чи нараховуються страхові внески на доплати і надбавки до державних пенсій працюючим пенсіонерам за рахунок підприємств, установ, організацій? А непрацюючим пенсіонерам за рахунок підприємств, а також за рахунок Пенсійного фонду?
- 3) для кого встановлено пільговий тариф щодо сплати страхових внесків?
- 4) чи нараховуються обов'язкові страхові внески до Пенсійного фонду на суми винагород за продаж інтелектуальної власності?

Підготуйте відповіді на запитання з посиланням на відповідне законодавство.

8. Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України визначив на наступний рік для приватного підприємства страховий тариф у розмірі 4 відсотки до фактичних витрат на оплату праці найманих працівників. Бухгалтер підприємства заперечував проти встановленого розміру страхового тарифу, вважаючи, що Фонд повинен був застосувати знижку страхового внеску, оскільки на підприємстві не допущено жодного нещасного випадку та професійного захворювання. Представник Фонду пояснив, що знижка страхового внеску не застосовувалась оскільки Фонд здійснює страхові виплати двом працівникам підприємства. Бухгалтер пояснив, що вказані працівники прийняті на роботу недавно, а нещасні випадки з ними були на попередній роботі. Хто підлягає цьому виду страхування? Який порядок встановлення страхових тарифів на загальнообов'язкове соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності? Які показники враховуються при застосуванні знижки чи надбавки до страхового внеску? Вирішіть спір.

9. Робітнику В., віком 62 роки, нарахована заробітна плата за вересень у розмірі 900 гривень, доплата за особливий характер роботи 500 гривень, премія за високі досягнення у роботі 300 гривень, компенсаційних виплат 450 гривень. Обчисліть розмір внесків з його заробітної плати на різні види загальнообов'язкового державного соціального страхування.

ТЕМА 6 СТРАХОВІ ПЕНСІЇ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

1. 4 листопада 1992 р. Михайловій виповнилось 45 років. Загальний трудовий стаж складає 27,5 роки. З них перші два роки вона навчалась в ПТУ – освоювала професію оператора технологічної установки нафтопереробного заводу. 8,5 років вона працювала оператором технологічної установки Дрогобицького нафтопереробного заводу (робота передбачена Списком № 1). В зв'язку з погіршенням стану здоров'я Михайлова звільнилась з роботи в січні 1980 р. і поступила на курси водіїв тролейбусів, на яких провчилась 6 місяців. Після цього була прийнята на роботу водієм тролейбуса, і на цій роботі пропрацювала до січня 1997 р. В січні 1997 р. була звільнена за скороченням штатів. У чому полягає пільгове пенсійне забезпечення у зв'язку з умовами праці? Які періоди зараховуються до спеціального стажу, що дає право на пенсію на пільгових умовах? Чи має право Михайлова на пенсію в зв'язку з особливими умовами праці?

2. Коростилів пішов на пенсію в червні 1997 р. Пенсія йому була обчислена з середнього заробітку за останні 24 місяці за основним місцем роботи. В 1996 р. він крім основної роботи працював по сумісництву в ТзОВ “Кедр”. Крім того в березні 1996 р. йому були виплачені дивіденди по акціях ВАТ “Львівський холодомбінат”, а в січні – березні 1997 р. Коростилів знаходився у відрядженні в Італії і отримував добові. В цей же період Коростилів сплачував аліменти на двох дітей. Які з названих сум повинні враховуватись при обчисленні середнього заробітку для призначення пенсії? Обчисліть розмір пенсії Коростиліва.

3. Чи є підстави для продовження виплати пенсії в разі втрати годувальника утриманцям, які досягли 18-річного віку і навчаються:

- на заочному відділенні навчального закладу (не працює)?
- на платному підготовчому відділенні ВУЗу?
- в комерційному коледжі (стипендії не отримують, самі платять за навчання)?
- в госпрозрахункових групах державних навчальних закладів (стипендією не забезпечуються)?

4. Гр-ка Т. – пенсіонерка 59 років одержувала максимальну пенсію за віком, передбачену законом України “Про пенсійне забезпечення”. У червні 1997 року вона виїхала на постійне проживання у Москву. Перед від’їздом гр. Т. звернулася у відділення Пенсійного фонду із запитаннями – яким буде її пенсійне забезпечення в Росії? Чи буде їй переведено пенсію та у якому розмірі? Який порядок переоформлення? Яким законодавством це питання врегульовано?

З аналогічними запитаннями звернувся пенсіонер гр. О, який виїжджає на постійне проживання до Австралії.

Підготуйте консультації.

5. Громадянка К. в 1975 р. поступила на завод працювати економістом. У 1990 р. погіршився стан здоров’я її чоловіка, якого було визнано інвалідом I групи. Це послужило причиною звільнення з роботи громадянки К. з 1990 по 2000 р. вона доглядала за хворим чоловіком. Чи має право громадянка К. на пенсію за віком при досягненні пенсійного віку, якщо продовжуватиме доглядати хворого чоловіка? На які надбавки до пенсії матиме право громадянка К?

6. Гр. Н. народила і виховала до 8 років чотирьох дітей, п’яту дитину від першого шлюбу чоловіка удочерила у віці 6-ти років, що підтверджується рішенням суду. До народження вона працювала на роботах за Списком № 2 на протязі 10 років.

З якого віку вона матиме право на пенсію?

7. Іванова (55 років) звернулася за призначенням пенсії за віком. На її утриманні знаходиться 75-річна матір-інвалід II групи і син 20 років, який навчається.

За яких умов буде призначена пенсія за віком Івановій?

Чи матиме вона право на надбавки до пенсії? (назвіть які).

8. Студент ЛНУ Ш. навчався на IV курсі. Вік його 23 роки. Відпочиваючи у Карпатах, в період канікул, Ш. зламав ногу і потрапив до лікарні. По закінченні лікування Ш. комісією МСЕК був визнаний інвалідом III групи. Які умови призначення пенсії по інвалідності для студентів? Чи має Ш. право на пенсію по інвалідності? Як йому буде визначатися розмір пенсії?

9. Із заявою про призначення пенсії по інвалідності звернувся непрацюючий інвалід II групи у віці 36 років. Причина інвалідності – загальне захворювання. Стаж роботи 10 років і 2 роки строкової військової служби. Середній заробіток – 240 грн. Дружина знаходиться у відпустці по догляду за дитиною до 3-х років. Старша дочка навчається в іншому місті і отримує стипендію. Визначте право на пенсію та її розмір.

10. Мати трьох дітей звернулася за призначенням пенсії за померлого чоловіка. Вік дітей – 10, 8, 5 років. Двоє дітей – від її першого шлюбу, не усиновлені, але знаходились на вихованні у вітчима більше 6 років.

Трудовий стаж годувальника – 10 років.

Середній заробіток – 400 грн.

Помер годувальник у віці 42 роки від загального захворювання. На кого із членів сім'ї може бути призначена пенсія і в якому розмірі? Як зміниться рішення, якщо у годувальника немає трудового стажу?

11. М. в 1998 р. отримав трудове каліцтво і був визнаний інвалідом II групи. Повторний переогляд він повинен був пройти в квітні 2000 р. У зв'язку з хворобою дружини М. у призначений час на переогляд не з'явився, у зв'язку з чим йому була призупинена виплата пенсії. Переогляд М. пройшов лише в травні 2001 р. При повторному переогляді М. було переведено до III групи інвалідності. Які умови поновлення виплати пенсії М? Чи зміниться розмір пенсії М., якщо після досягнення пенсійного віку він перейде на пенсію за віком? Громадянин С. Був звільнений з роботи у зв'язку з скороченням чисельності. Оскільки у С. трудовий стаж становив 26 років, він звернувся до відповідного відділення пенсійного фонду із заявою про призначення йому пенсії. У пенсійному фонді С. відмовили у призначенні пенсії, мотивуючи це тим, що він ще не досяг пенсійного віку (С. – 59 років) і порадили звернутися до центру зайнятості за отриманням допомоги по безробіттю.

Хто в даному випадку повинен призначати пенсію і з яких коштів вона повинна виплачуватись?

ТЕМА 7 ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНИХ ПЕНСІЙ

1. Громадянка К. в січні 1999 р. звернулася за призначенням їй пенсії державного службовця. З документів, які вона представила видно, що 4 роки вона працювала майстром ЖЕКу, 2,5 роки – начальником цього ж ЖЕКу, 6 років працювала інспектором житлового відділу міськвиконкому, 5 років – помічником народного депутата, 3 роки – заступником редактора газети районної ради, останні 5 років працювала в облдержадміністрації завідуючою відділом. В заяві громадянка К. просила обчислити розмір виходячи з середньомісячного заробітку за останні 24 місяці в розмірі 240 грн. Які умови призначення пенсії державного службовця? Чи має право громадянка К. на пенсію державного службовця? Обчисліть розмір пенсії громадянки К.

2. Гр. Н. – отримував пенсію державного службовця. Після його смерті дружина гр. Н звернулася до райсоцзахисту з заявою про призначення пенсії по втраті годувальника на неповнолітню дочку померлого. Заявниця вимагала призначення пенсії за нормами Закону України “Про державну службу”. Їй було відмовлено, з мотивів, що гр. Н хоча і одержував пенсію як державний службовець, але на момент смерті не працював на посаді державного службовця.

Який порядок призначення пенсії по втраті годувальника? Дайте обґрунтовану відповідь.

3. Дайте відповіді на наступні питання з приводу пенсійного забезпечення державних службовців:

1) Чи мають право на пенсійне забезпечення відповідно до закону України “Про державну службу” особи, які на момент введення в дію, цього закону (01.01.94 р.) були пенсіонерами?

2) Чи мають право на пенсію відповідно до ст. 37 Закону “Про державну службу” державні службовці, які визнані інвалідами?

3) Коли можна звертатися за призначенням пенсії державного службовця?

4) В яких розмірах призначається пенсія держаним службовцям?

5) Чи є обмеження у виплаті пенсії державного службовця?

4. Гончарук працювала на посаді молодшого наукового співробітника 8 років 8 місяців, а потім 7 років на посаді державного службовця. 14 липня 2002 р. вона була звільнена через досягнення граничного віку перебування на державній службі. Загальний трудовий стаж її становить 28 років. Вона звернулася за призначенням пенсії державного службовця, однак їй відмовили, посилаючись на недостатній стаж державної служби. Чи правильні дії інспектора Пенсійного фонду? Який порядок призначення пенсії державного службовця?

5. Громадянин Полтавський працює на посаді доцента державного університету з серпня 1983 р. Ступінь кандидата наук здобув у 1974 р., після цього працював старшим агрономом виробничо-аграрного об'єднання цукрової промисловості (травень 1974 р. – січень 1982 р.), головою профкому цього самого об'єднання (січень 1982 р. – липень 1983 р.). Працюючи на виробництві, навчався в заочній аспірантурі, після захисту дисертації з 1976 р. до 1983 р. працював викладачем в університеті з погодинною оплатою праці. Чи матиме він право на отримання пенсії науково-педагогічного працівника? Який порядок призначення такої пенсії?

6. Громадянин Шекера нагороджений значком “Ударник соціалістичного змагання”, медаллю “До 100-річчя з дня народження В.І. Леніна”, медаллю “За доблесну працю”, орденом “Дружби народів”. Чотири рази він обирався депутатом до сільської ради. Чи має він право на пенсію за особливі заслуги перед Україною? Який порядок призначення такої пенсії?

7. Громадянин С. має 28 років загального стажу. У віці 65 років він звернувся до районного відділення Пенсійного фонду для призначення пенсії посадовій особі місцевого самоврядування. Він має стажу 2 роки військової служби у Збройних Силах, 4 роки працював секретарем міської Ради і 4 роки головою постійної комісії обласної ради з питань бюджету на постійній основі. Перед зверненням за призначенням пенсії С. працював 5 років директором казенного підприємства. Які умови призначення пенсій посадовим особам місцевого самоврядування? Чи має право С. на пенсію як посадова особа місцевого самоврядування?

8. Громадянка К. з 1987 по 1991 р.р. постійно проживала і працювала у зоні посиленого радіологічного контролю. Після цього у зв'язку з народженням доньки переїхала на постійне місце проживання у м. Кузнецовськ Рівненської області. В 2002 р. вона звернулася до районного відділення Пенсійного фонду за призначенням пенсії як особі, яка

відноситься до числа потерпілих від аварії на ЧАЕС. В районному відділенні Пенсійного фонду роз'яснили, що вона має право на пенсію згідно закону "Про пенсійне забезпечення", а не закону "Про статус і соціальний захист осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи", оскільки на момент аварії у цій зоні вона не проживала і не працювала. Які категорії потерпілих мають право на пенсію згідно закону "Про статус і соціальний захист осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи"? У чому полягає пільгове пенсійне забезпечення згідно цього закону? Чи правомірні дії працівників Пенсійного фонду?

9. Л. працювала лаборанткою на кафедрі Львівського сільськогосподарського інституту 5 років і одночасно навчалася на заочній формі навчання. З 1991 року, після закінчення навчання, працювала в сільраді на посаді землевпорядника. В 2002 році звернулася за призначенням пенсії державного службовця. Однак у районному відділенні Пенсійного фонду їй відмовили і пояснили, що для отримання пенсії державного службовця в неї не вистачає відповідного стажу, оскільки ранг державного службовця був присвоєний лише в 1994 році, про що свідчить відповідний запис у трудовій книжці. Тому Л. може бути призначена пенсія згідно закону "Про пенсійне забезпечення". При цьому в розрахунок середнього заробітку не буде включатися надбавка за ранг державного службовця, оскільки вона надається лише державним службовцям. Л. заперечувала, адже крім цього в неї є стаж роботи у вищому навчальному закладі. Як обчислюється стаж державної служби для призначення пенсії державного службовця? Чи правомірні дії Пенсійного фонду?

10. С. в 1983 році був визнаний інвалідом II групи внаслідок трудового каліцтва і йому була призначена пенсія по інвалідності. В 1994 році його було обрано сільським головою і на цій посаді він пропрацював до 2002 року. Після цього 1 рік він працював секретарем сільвиконкому і в 2003 році звернувся за призначенням пенсії по інвалідності посадовій особі місцевого самоврядування. У районному відділенні Пенсійного фонду йому відмовили у призначенні пенсії як посадовій особі місцевого самоврядування. Які умови призначення пенсій по інвалідності виборним посадовим особам місцевого самоврядування? Чи правомірні дії Пенсійного фонду?

11. Д. з 14 лютого по 22 липня 1988 року брав участь у роботах з ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС у зоні відчуження. В 1993 році його визнано потерпілим від аварії на ЧАЕС і видано посвідчення потерпілого категорії 3. Крім того у нього є 7 років і 6 місяців стажу роботи за Списком №2. У 2002 році він звернувся до районного відділення Пенсійного фонду за призначенням пенсії на пільгових умовах. Які пільги по пенсійному забезпеченню передбачені для Д.? Право на яку пенсію він матиме?

12. М. брав участь у воєнних діях з 22 липня по 28 вересня 1968р. на території Чехословаччини згідно записів у трудовій книжці. У 2001 році йому була призначена пенсія як учаснику війни на підставі довідки райвійськкомату про проходження служби з 25 липня по 29 жовтня 1968р. у військовій частині, де він брав участь у забезпеченні зв'язку бойових дій військ на території Чехословаччини. У 2002 році виплата пенсії йому була припинена, оскільки як виявилось при перевірці, під час воєнних дій він був призваний на військові збори, і вже не був військовослужбовцем. Чи правомірні дії Пенсійного фонду?

ТЕМА 8 СИСТЕМА СТРАХОВИХ ДОПОМОГ В УКРАЇНІ

1. М. був прийнятий на роботу 1 травня 2001 р. на термін 6 місяців на сезонні сільськогосподарські роботи у селянське фермерське господарство. 30 жовтня 2001 р. М. звернувся із заявою до голови селянського фермерського господарства про надання йому щорічної відпустки, яку просив надати у зв'язку із закінченням трудового договору. Така відпустка була йому надана тривалістю 14 календарних днів із наступним припиненням трудового договору 14 листопада. 6 листопада, М. ідучи з магазину додому, був збитий легковою автомашиною, у зв'язку з чим лікувався у лікарні 12 днів. Голова СФГ відмовився виплачувати допомогу в разі тимчасової непрацездатності, мотивуючи це тим, що М. перебував у відпустці, а строк трудового договору сплив 31 жовтня. У відділі праці та соціального захисту М. пояснили, що вони можуть виплатити допомогу М. лише за 2 дні з 12 по 14 листопада, оскільки 14 листопада є днем звільнення М. Як призначається допомога в разі тимчасової непрацездатності сезонним працівникам? Чи має М. право на допомогу в разі тимчасової непрацездатності?

2. К. працює бухгалтером на приватному підприємстві і одночасно навчається у Львівському національному університеті на заочному відділенні. Її середній заробіток становить 240 гривень. Загальний стаж в неї 6 років, з них 4 роки на даному підприємстві. Оскільки з 1 вересня у К. починалася чергова заліково-екзаменаційна сесія, вона написала заяву про надання їй відпустки у зв'язку з навчанням з 1 вересня по 21 вересня. 10 вересня в неї захворіла дитина. Дитині 11 років. К. звернулася за оформленням листка тимчасової непрацездатності, однак в їй відмовили. Через 10 днів за висновком лікаря дитину було переведено на лікування до стаціонарного лікувального закладу, де вона перебувала на лікуванні 18 днів. К. звернулася до директора підприємства із заявою про виплату допомоги в разі тимчасової непрацездатності. Директор пояснив, що допомога їй буде виплачуватись не за весь період, оскільки закон передбачає виплату допомоги лише за 14 днів. Чи правильним є пояснення директора? Які умови призначення допомоги в разі тимчасової непрацездатності? В яких випадках така допомога не виплачується? Обчисліть розмір допомоги.

3. В травні 2000 р. в Р. народилася дитина. Вона знаходиться у відпустці для догляду за дитиною до досягнення нею трьохрічного віку, отримує допомогу і ще працює на півставки. В липні 2001 р. вона захворіла. Лікар відмовився видавати листок тимчасової непрацездатності, мотивуючи це тим, що Р. і без цього не ходить на роботу. Тоді за листком тимчасової непрацездатності звернувся чоловік Р., який на час хвороби матері доглядав дитину. Які умови призначення допомоги в разі тимчасової непрацездатності? Чи правильно поступив лікар, відмовивши Р. у видачі листка тимчасової непрацездатності? Які умови призначення допомоги в разі тимчасової непрацездатності чоловікові Р.?

4. Громадянка Т. перебувала у щорічній основній відпустці з 1 по 28 серпня 1999 р. 13 серпня у неї захворіла трьохрічна дочка у зв'язку з чим їй був виданий листок тимчасової непрацездатності з 13 серпня по 20 серпня. Директор ТзОВ "Колос" (де працює гр-ка Т.) відмовилась оплатити листок тимчасової непрацездатності і продовжити щорічну відпустку гр-ці Т. При яких умовах допомога в разі тимчасової непрацездатності не виплачується? Чи законні дії директора?

5. Продавщиця м'ясного відділу магазину С., перебуваючи на санаторно-курортному лікуванні, захворіла дизентерією. Після повернення з санаторію її не допустили до роботи, на підставі висновку санітарно-карантинної служби, оскільки вона є носієм збудника хвороби. Роботу, не пов'язану з продуктами, їй надали лише через 5 днів. В оплаті листка тимчасової непрацездатності в магазині їй відмовили. Які умови призначення допомоги у зв'язку з не допуском до роботи за висновком карантинної служби? Чи правильно відмовили С. у виплаті допомоги в разі тимчасової непрацездатності?

6. Робітник В., загальний стаж якого 4 роки, а середній заробіток становить 180 грн., отримав побутову травму. Після стаціонарного лікування його перевели на 4 місяці на легшу, але нижчеоплачувану роботу, а через місяць він був поміщений в стаціонар протезно-ортопедичного заводу, де знаходився 15 днів. Чи має право В. на допомогу в разі тимчасової непрацездатності? Обчисліть розмір допомоги.

7. Після закінчення ЛДУ імені І. Франка гр-н З. 2 роки пропрацював юрисконсультom в приватному підприємстві "Земля". Згодом через 2 місяця він влаштувався на роботу в суд. Через тиждень після виходу на роботу він захворів. В якому розмірі йому буде розрахована допомога в разі тимчасової непрацездатності.

8. Після закінчення школи гр-н Л. був призваний на військову строкову службу (листопад 1996 р.). Прослуживши 18 місяців він демобілізувався і через 2,5 місяців поступив в інститут на очне відділення. Через 2 роки навчання він був відрахований за неуспішність. Через місяць після відрахування він влаштувався на роботу охоронцем в ТзОВ "Дельфін" і в перший день роботи захворів. Вкажіть чи матиме він право на допомогу в разі тимчасової непрацездатності, і в якому розмірі?

9. Т. працювала економістом в акціонерному товаристві. 10 березня вона захворіла. Листок тимчасової непрацездатності був відкритий на 10 днів. З 15 березня в неї починається відпустка в разі вагітності та пологів. Т. звернулася за місцем роботи із заявою про оплату листка тимчасової непрацездатності, а також виплату допомоги в разі вагітності та пологів. За місцем роботи відмовили у виплаті зазначених допомог, мотивуючи це тим, що АТ в цей час простоє і в них немає коштів на оплату допомог. Чи правильно поступила комісія із соціального страхування АТ? Які умови призначення допомоги в разі вагітності та пологів? Обчисліть розмір допомог Т., якщо її середній заробіток становить 240 грн., загальний стаж – 7 років, у т.ч. в АТ – 5 років.

10. 10 квітня в Д. народилася дитина. 20 червня вона звернулася із заявою до комісії із соціального страхування підприємства, на якому працювала про надання відпустки для догляду за дитиною і виплату відповідної допомоги. Така допомога була призначена. 1 серпня 2001 року підприємство було приватизоване і на його базі було утворене відкрите акціонерне товариство. За рішенням правління ВАТ виплату допомоги Д. було припинено. Коли вона звернулася за роз'ясненням, їй порадили звернутися до районного відділу праці та соціального захисту. Вкажіть умови виникнення права на допомогу для догляду за дитиною. В якому розмірі вона виплачується? Хто повинен виплачувати допомогу в даному випадку?

11. Ж. був зареєстрований як безробітний і отримував допомогу в разі безробіття. 21 травня 2001 р. йому дали направлення на роботу. 4 червня він прийшов на чергову перереєстрацію в якості безробітного і пояснив, що не зміг з'явитися на переговори щодо працевлаштування, так як погано себе почував. До лікаря він не звертався, тому що був впевнений, що скоро виздоровіє. Центр зайнятості скоротив виплату допомоги в разі безробіття на термін 60 днів. Назвіть умови призначення допомоги в разі безробіття. В яких випадках виплата допомоги в разі безробіття скорочується? Чи законне рішення центру зайнятості?

12. К. працювала інспектором відділу кадрів. 7 лютого 2001 року її звільнили з роботи у зв'язку з скороченням штатів за 4 місяці до досягнення 55 років, виплативши вихідну допомогу в розмірі середньомісячного заробітку. Вона звернулася до дирекції підприємства із заявою про виплату середньої заробітної плати за другий і третій місяці, але в цьому їй відмовили. К. зареєструвалася в центрі зайнятості 15 лютого 2001 р. Допомогу в разі безробіття їй розпочали виплачувати через три місяці, тобто з 7 травня до 6 червня, оскільки 6 червня їй виповнилось 55 років. Чи правомірні дії дирекції підприємства, яка відмовила у виплаті середнього заробітку? На протязі якого терміну К. повинна отримувати допомогу в разі безробіття?

13. Ц. 21 квітня 2001 р. отримав травму під час надання шефської допомоги школі, після чого лікувався. 30 жовтня 2001 р. МСЕК встановила йому другу групу інвалідності. Середній заробіток працівника становив 412 грн., стаж – 18 років. Комісією із розслідування нещасного випадку встановлено, що ушкодження здоров'я настало внаслідок порушення потерпілим інструкції з техніки безпеки. На які страхові виплати має право Ц.? З якого часу будуть призначені страхові виплати?

14. М. звільнили з роботи у зв'язку з поновленням на роботі працівника, який раніше виконував ці обов'язки. У цей же день у неї був гіпертонічний криз, через що була викликана "швидка допомога", яка госпіталізувала працівницю. Курс стаціонарного лікування тривав 21 день і після цього вона ще лікувалася амбулаторно 7 днів. Після закінчення лікування М. звернулася до адміністрації підприємства про оплату листків тимчасової непрацездатності. У такій оплаті їй було відмовлено, через те, що коли вона захворіла був вже виданий наказ на звільнення, з яким М. була ознайомена. Який порядок виплати допомоги в разі тимчасової непрацездатності? Чи правомірні дії адміністрації?

15. Ф., який працює на приватному підприємстві 1,5 року захворів і перебував на амбулаторному лікуванні 12 календарних днів. Допомога в разі тимчасової непрацездатності йому була обчислена виходячи із страхового стажу 1,5 року. Ф. заперечував щодо цього, вважаючи що розмір допомоги повинен бути більшим через те, що він раніше 8 років і 3 місяці працював на інших приватних підприємствах, а також вважав, що до розміру середньої заробітної плати для розрахунку цієї допомоги повинні бути включити суми одноразових виплат, що надавалися йому за рахунок прибутку підприємства, зокрема 13 зарплата і матеріальна допомога. Однак, як виявилось, приватні підприємства, де раніше Ф. працював, припинили свою діяльність і взяти довідку про сплату страхових внесків неможливо. За консультацією Ф. звернувся до адвоката. Як підтверджується страховий стаж для обчислення розміру допомоги в разі тимчасової непрацездатності? Які види виплат

зараховуються до середньої заробітної плати для розрахунку такої допомоги? Дайте кваліфіковану консультацію.

ТЕМА 9 ДЕРЖАВНІ СОЦІАЛЬНІ ДОПОМОГИ

1. Громадянин К. перебуває у тривалому відрядженні (01.09.2000 р. – 01.12.2014 р.) у Російській Федерації. За цей період на нього не нараховувалась плата за житлово-комунальні послуги. Дружина гр. К. звернулась у районний відділ субсидій із заявою про призначення їй субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг. Однак у призначенні такої допомоги їй було відмовлено. Підставою для відмови було те, що її чоловік прописаний у житловому приміщенні, а довідку про дохід чоловіка, гр-ка. К. не представила. Дайте правовий аналіз даної ситуації.

2. У двокімнатній квартирі загальною площею 45 кв.м прописано три особи: мати 45 р., батько – інвалід II групи, син – 24 роки. Заробітна плата матері за останні 6 місяців становить 1260 грн, батько отримує пенсію по 120 грн. в місяць, а заробітна плата сина за останні шість місяців становить 1800 грн. В місяць вони сплачують 145 грн за житлово-комунальні послуги. В межах визначених норм вони повинні сплачувати 71 грн. 67 коп. за житлово-комунальні послуги. Чи має дана сім'я право на субсидію? Обчисліть розмір субсидії на житлово-комунальні послуги для даної сім'ї.

3. У житловому будинку прописані батько, який веде фермерське господарство, мати, яка займається підприємницькою діяльністю, а також дитина шкільного віку. За даними районної податкової адміністрації дохід від ведення фермерського господарства становив за минулий рік 4200 грн., а дохід матері від заняття підприємницькою діяльністю за попередній квартал становив 120 грн. У відділі субсидій їм відмовили у призначенні субсидії мотивуючи це тим, що обоє з подружжя займаються підприємницькою діяльністю, а не працюють за трудовим договором. Чи правомірна відмова відділу субсидій? Хто має право на призначення субсидій на оплату житлово-комунальних послуг? Куди можна оскаржити відмову у призначенні субсидії? Обчисліть розмір субсидії на житлово-комунальні послуги, якщо вони за них сплачують в межах встановлених норм споживання 145 грн.

4. М., який є інвалідом I групи з дитинства внаслідок загального захворювання звернувся за призначенням йому державної допомоги, як інваліду з дитинства. В управлінні праці та соціального захисту йому відмовили у призначенні допомоги мотивуючи це тим, що він вже отримує пенсію у зв'язку з інвалідністю, а також надбавку до неї. Куди можна оскаржити відмову управління праці та соціального захисту у наданні допомоги? Чи має право М. на державну допомогу як інвалід з дитинства? Обчисліть розмір виплат, які можуть виплачуватись М., якщо така допомога буде призначена.

5. О. звернувся до районного відділу праці та соціального захисту із заявою про призначення його сім'ї допомоги як малозабезпеченій. Із довідки про склад сім'ї видно, що сім'я складається з чотирьох осіб: подружжя О. і М., а також двоє неповнолітніх дітей: 4 і 7 років. О. зареєстрований у службі зайнятості як безробітний і отримує допомогу в разі

безробіття у розмірі 24 грн. М., інвалід II групи, не працює, отримує пенсію 74 грн. Хто має право на допомогу малозабезпеченим сім'ям? Обчисліть розмір допомоги сім'ї О.

6. Галина, військовослужбовець Збройних Сил України, звернулася до районного відділу праці та соціального захисту із заявою про призначення їй допомоги для догляду за дитиною до досягнення дитиною трирічного віку. Їй відмовили у призначенні такої допомоги, оскільки вона вже отримує допомогу для догляду за попередньою дитиною, а також пенсію в разі втрати годувальника. Чи має Г. право на допомогу для догляду за дитиною (другою) до досягнення нею трирічного віку? Куди можна оскаржити відмову у призначенні вказаної допомоги? Визначте розмір допомоги. З яких коштів виплачуватиметься вказана допомога?

7. К. розлучена і сама виховує дитину віком 14 років. Працюючи економістом, вона отримує заробітну плату 118 грн., а також отримує аліменти на дитину в розмірі 34 грн. Вона звернулася до районного відділу праці та соціального захисту із запитанням, чи має право на отримання допомоги для догляду за дитиною? На отримання якої допомоги матиме право К.? Обчисліть розмір цієї допомоги.

8. Сім'я Л. звернулася за отриманням державної допомоги як малозабезпечена. В складі сім'ї є: мати Л., сам Л., його дружина і двоє дітей, віком 5 і 7 років. Така допомога була призначена на 6 місяців. Після спливу вказаного строку Л. знову звернувся за продовженням виплати зазначеної допомоги. Однак при перевірці виявилось, що до Л. переїхав на постійне місце проживання його двоюрідний брат, який працює менеджером в акціонерному товаристві, а після смерті маминої сестри вони успадкували земельну ділянку площею 0,25 га. У зв'язку з цим у продовженні виплати допомоги було відмовлено. У яких випадках припиняється виплата допомоги малозабезпеченим сім'ям? Чи правильно відмовлено у продовженні виплати допомоги?

9. За отриманням допомоги на поховання звернулась гр-ка Т. Вона є дочкою інваліда Великої Вітчизняної війни, який помер 2.03.2002 р. Чи буде їй виплачена допомога на поховання і в якому розмірі? Чи вплине на рішення та обставина, що гр-ка Т. звернулась за допомогою через 8 місяців після смерті інваліда?

10. Сім'я М. проживає у зоні посиленого радіоекологічного контролю і складається з трьох осіб: чоловік, дружина і дочка 15 років. Їм виплачується щомісячна грошова допомога у зв'язку з обмеженнями на споживання продуктів харчування місцевого виробництва та особистого підсобного господарства з розрахунку на чоловіка і дружину. М. звернувся до управління у справах захисту населення від наслідків аварії на Чорнобильській АЕС за роз'ясненням на які види допомог має право їхня дочка і чи правильно на неї не виплачують допомоги у зв'язку з обмеженням на споживання продуктів харчування місцевого виробництва. Дайте відповідь. В яких розмірах повинні виплачуватися зазначені допомоги?

11. Громадянка Р. розлучилася з чоловіком. До суду за стягненням аліментів вона не зверталася, оскільки її колишній чоловік ніде не працює. Вона навчається в технікумі з відривом від виробництва і отримує стипендію. Після розірвання шлюбу з нею залишилася дитина віком 2 роки 4 місяці. Вона звернулася до районного відділу соціального захисту із

заявою про призначення допомоги малозабезпеченій сім'ї. Хто має право на цю допомогу? Який порядок зменшення її розміру? Дайте відповідь.

12. С., який брав участь у ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС звернувся в районний відділ праці та соціального захисту із скаргою оскільки його дітям зменшили розмір виплат на компенсацію на харчування з 70 грн. до 3 грн. 30 коп. Під час розгляду скарги виявилось, що діти народилися в 1992 р. і 1993 р., пішли до школи, але у школі відсутнє харчування. Чи мають право діти на компенсацію для харчування і в якому розмірі?

13. Громадянка Т., інвалід II групи отримувала щомісячну виплату мінімальної заробітної плати на дитину, яка перебуває на диспансерному обліку через захворювання внаслідок Чорнобильської катастрофи. Після звільнення з роботи органи праці та соціального захисту відмовили їй у цій виплаті. Чи правильно відмовили громадянки Т. у такій виплаті? Хто має право на щомісячну грошову виплату мінімальної заробітної плати на кожну дитину внаслідок Чорнобильської катастрофи?

ТЕМА 10 СОЦІАЛЬНІ ПІЛЬГИ ТА СОЦІАЛЬНІ ПОСЛУГИ ЯК ВИД СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

2. Громадянин Ф. отримував пенсію за віком на пільгових умовах за Списком № 2 у розмірі максимальному передбаченому законодавством для даної категорії пенсіонерів. На його утриманні знаходиться дружина-інвалід і онучка 7 років, мати і батько якої загинули у авіакатастрофі. Ф., за його заявою був поміщений у будинок-інтернат для престарілих та інвалідів. Після цього йому припинили виплачувати пенсію, оскільки він у будинку-інтернаті перебував на повному державному забезпеченні, а дружині і внучці виплачується допомога як малозабезпеченим. Ф. звернувся до районного відділення Пенсійного фонду, однак там йому пояснили, що вся пенсія його перераховується до будинку-інтернату. Чи правомірні дії Пенсійного фонду? Який порядок виплати пенсій особам, які перебувають у будинках-інтернатах для престарілих та інвалідів?

3. Ш. належить до осіб, які постраждали внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС. Під час вагітності вона була віднесена до категорії № 2 постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи. Вона звернулася за місцем своєї роботи про здійснення виплати за невикористану путівку на санітарно-курортне лікування на свою доньку. За місцем роботи їй відмовили у виплаті, мотивуючи це тим, що доньці 18 років, а законодавством такі виплати передбачені лише для неповнолітніх. Ш. звернулася до управління у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи за роз'ясненням, оскільки путівка повинна була використана, коли доньці ще не було 18 років. Які діти належать до потерпілих від Чорнобильської катастрофи? Чи має право донька Ш. на такі виплати?

4. Подружжя М. віком 78 і 75 років звернулося із заявою до районного відділу праці та соціального захисту про прийняття їх до стаціонарного відділення територіального центру соціального обслуговування пенсіонерів на постійне проживання. В заяві вони вказали, що є непрацездатними, дітей, які б їх утримували і доглядали за ними немає. Вони обоє є ветеранами праці. Під час розгляду заяви виявилось, що у чоловіка М. є рідний брат, який

проживає у цьому ж місті. Він отримує пенсію військовослужбовця і час від часу матеріально допомагає подружжю. Для влаштування в стаціонарне відділення територіального центру соціального обслуговування пенсіонерів є черга 10 непрацездатних громадян через відсутність вільних місць. На підставі цього подружжю відмовили у влаштуванні до стаціонарного відділення територіального центру соціального обслуговування пенсіонерів і запропонували влаштувати до іншого структурного підрозділу. Який порядок прийняття громадян на обслуговування до стаціонарних відділень територіальних центрів соціального обслуговування пенсіонерів? Хто має переважне право на влаштування до стаціонарного відділення? Які документи для цього потрібні? Чи правильно відмовили подружжю М. у влаштуванні до стаціонарного відділення територіального центру соціального обслуговування пенсіонерів?

5. Інвалід 2-ї групи К. перебував на обслуговуванні у відділенні організації надання грошової та натуральної допомоги територіального центру соціального обслуговування пенсіонерів. У травні 2002 року він поїхав у гості до брата у Волинську область і через це не з'явився на переогляд до МСЕК, строк якого наступив у червні 2002 року. Приїхавши від брата у вересні 2002 року К. дізнався, що його обслуговування припинено, оскільки він вчасно не пройшов переогляд у МСЕК, а виглядає він здоровішим і отже група інвалідності у нього очевидно змінилася. В яких випадках обслуговування в територіальному центрі соціального обслуговування пенсіонерів припиняється? Чи правильно припинили обслуговування К.?

6. Семен (11 років) втік з дому через те, що його часто бив вітчим. При медичному освідченні у нього був виявлений стригучий лишай. Чи може він бути поміщений в дитячий будинок-інтернат? Який порядок поміщення неповнолітніх до дитячих будинків-інтернатів?

7. Подружжя С. звернулося у районний відділ праці та соціального захисту м. Львова із заявою про прийняття їх на обслуговування у відділенні соціальної допомоги вдома. При розгляді заяви виявилось, що в них діти у Харківській області, але через те, що проживають далеко і працюють не можуть здійснювати за старенькими догляд. У відділі праці та соціального захисту пояснили, що можуть укласти договір про надання соціальних послуг на умовах повного відшкодування їх вартості. Який порядок прийняття на обслуговування у відділення соціальної допомоги вдома? В яких випадках громадяни приймаються на обслуговування безплатно, а в яких за плату? Чи правомірні дії працівників соціального захисту?

8. З. звернувся до комісії по соціальному страхуванню із заявою про надання путівки на санаторно-курортне лікування безкоштовно, оскільки у нього на утриманні є дружина, яка не працює і зареєстрована як безробітна і двоє дітей, які навчаються у школі. У нього також низька заробітна плата – 180 – гривень. Він також просив про надання путівки для дружини і дітей з оплатою 10 % їхньої вартості. За рішенням комісії йому була надана путівка з оплатою 10 % вартості, а дітям і дружині з повним відшкодування вартості, оскільки вони не є працівниками підприємства. Чи правомірні дії комісії соціального страхування? Хто має право на безоплатні путівки? Який порядок надання путівок членам сімей працюючого?

9. Інвалід Н. звернувся до обласного управління праці та соціального захисту із заявою про заміну автомобіля з ручним керуванням, яким він був забезпечений на пільгових умовах. Обласне управління відмовило в заміні автомобіля оскільки М. не пройшов переосвідчення у МСЕК. М. заперечував проти переосвідчення мотивуючи це тим, що інвалідність йому встановлена безстроково. Які інваліди мають право на пільгове забезпечення автомобілями? Який порядок заміни автомобілів? Вирішіть спір.

10. Інвалід Т. звернувся до відділу праці та соціального захисту про потребу у колясці для пересування. Відділ праці та соціального захисту направив Т. до МСЕК, підтвердило потребу Т. у колясці для пересування. На підприємстві, куди Т. звернувся за виготовленням коляски йому пояснили, що яку йому потрібно коляску визначає лікар стаціонару протезування і для цього Т. необхідно помістити для обстеження в цей стаціонар. Крім того, оскільки він не є самотнім людиною йому буде виготовлена за плату. Чи правомірні дії адміністрації підприємства? Який порядок забезпечення інвалідів колясками для пересування? В яких випадках інваліди забезпечуються колясками для пересування безкоштовно?

1. Гр. Т. – є постраждалою від Чорнобильської катастрофи II категорії. 25 квітня 2002 р. вона звернулась із рецептом для безоплатного придбання лікарських препаратів у приватну аптеку “Медик”. Однак їй відмовили, мотивуючи тим, що право безоплатного та пільгового придбання ліків може бути використано тільки при їх придбанні у закладах та установах охорони здоров’я, які фінансуються з бюджету.

Проаналізуйте вказану ситуацію. Якими нормативними актами врегульовано питання безоплатного придбання ліків громадянами?

2. Гр. К. – пенсіонер за вислугу років (з числа осіб начальницького та рядового складу органів внутрішніх справ). Разом з ним проживає його дружина (працює медсестрою у районній поліклініці) та син (21 рік), – студент 4-го курсу очної форми навчання університету “Львівська політехніка”. Вони проживають у власній квартирі загальною площею 84 кв.м. Розмір пенсії гр. К складає 280 грн./міс.

28 січня 2003 р. – ЗАТ “УТЕЛ” та ВАТ “Львівобленерго” – попередили гр. К про те, що у 2003 р. він не матиме права на пільги щодо оплати житлово-комунальних послуг, оскільки різниця вартості таких послуг за 2002 р. не була компенсована місцевим бюджетом.

Чи правомірною є відмова у наданні соціальних пільг на житлово-комунальні послуги з вказаної у задачі причини?

Які нормативно-правові акти врегульовують ці питання?

Хто відноситься до членів сім’ї гр. К? Чи поширюватиметься на них пільга щодо оплати житлово-комунальних послуг?

Які норми надання пільг у сфері житлово-комунальних послуг?

3. Гр. Ц. (1970 р.н.) – інвалід з дитинства II групи. 25.01.2003 р. він звернувся у поліклініку за місцем проживання; йому поставили діагноз: двостороннє запалення легень та виписали рецепт на безоплатне придбання усіх необхідних ліків.

Однак, коли гр. Ц. звернувся у державну аптеку № 24 м. Львова, у безоплатній видачі ліків йому відмовили, мотивуючи тим, що правом безоплатного придбання ліків особа може скористатись лише у випадку амбулаторного лікування конкретних (передбачених у спеціальному переліку) захворювань (наприклад, бронхіальна астма). Проаналізуйте ситуацію, дайте відповідь на наступні запитання:

Чи правомірною є відмова?

Назвіть суб'єктів права на безоплатне та пільгове придбання ліків.

Чи передбачено законодавством обмеження щодо пільгового придбання ліків?

Який порядок пільгового придбання медикаментів громадянами?

4. Гр. Л. був військовослужбовцем за контрактом; отримав інвалідність I групи при ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи. Проживає у м. Пустомити Львівської області.

24.07.2002 р. звернувся до органу праці і соціального захисту Пустомитівського району із заявою про забезпечення його санаторно-курортною путівкою у м. Трускавець. Однак йому відмовили, вказуючи на те, що для отримання путівки на санаторно-курортне лікування, він повинен: 1) принести рішення МСЕК про необхідність забезпечення такого лікування; 2) написати заяву про необхідність поставити його в чергу для придбання такої путівки.

Чи правомірними є дії та пояснення інспектора органу праці та соціального захисту?

Який порядок пільгового забезпечення громадян путівками на санаторно-курортне лікування?

Назвіть джерело фінансування путівки у даній ситуації?

У яких випадках виплачується компенсація за невикористану путівку на санаторно-курортне лікування?

5. Гр. С. (1985 р/н). У 1978 р. – вона залишилась круглою сиротою. У червні 2003 р. вона подала документи для вступу на філологічний факультет Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Іспити вона здала позитивно, однак для зарахування на навчання їй не вистачило 2 балів.

Проаналізуйте вказану ситуацію та дайте відповідь на наступні запитання:

У чому полягає пільгове зарахування до вищих навчальних закладів?

Чи матиме гр. С. право на пільгове зарахування на філологічний факультет КНУ ім. Т.Шевченка?

Які нормативно-правові акти врегульовують це питання?

6. Учасник бойових дій помер в березні 2002 р. Його дружина в квітні 2002 р. звернулася до районної МСЕК про встановлення причинного зв'язку з пораненням одержаним під час Великої Вітчизняної війни. Чи може МСЕК у даному випадку встановити причину смерті у зв'язку з пораненням? Чи матиме право вдова на пільги і на які?

7. М. інвалід з дитинства III групи 25 вересня 2002 р. хотів поїхати до родичів у м. Львів. У касі залізничного вокзалу йому пояснили, що він зобов'язаний повністю оплатити проїзд. М. заперечував, оскільки вважав, що як інвалід з дитинства має право на пільги, зокрема на безплатний проїзд. Право на які пільги на проїзд мають інваліди з дитинства III групи? Якими нормативними актами це врегульовано?

8. В., працівник органів внутрішніх справ загинув при виконанні своїх обов'язків. Його дружина звернулася до житлово-експлуатаційної організації з заявою про зміну розміру квартирної плати. Їй пояснили, що право на зменшення розміру квартирної плати мають члени сімей загиблих військовослужбовців. Оскільки її чоловіків не був військовослужбовцем Збройних Сил України, то вона не має права на пільги по квартирній платі. Право на які пільги мають члени сімей загиблих працівників органів внутрішніх справ? Хто відноситься до членів сімей загиблих?